

КІЛЬКА НОВИХ ЗАУВАЖЕНЬ ДО ПОХОДУ УГОРСЬКОГО ПАЛАТИНА ВІЛЛЕРМА ДРУТЕТА “IN RUTENIAM” НАВЕСНІ 1340 РОКУ

Початок військової участі Анжуйської династії й Угорщини в боротьбі за володіння династії Романовичів відзначений походом палатина Віллерма Другета. Ці дані, так би мовити, вже давно стали загальновідомим фактом історіографії. Похід угорського війська на чолі з В. Друтетом у 1340 р. до Галицько-Волинської держави історики одноставно пов'язують принаймні з двома важливими політичними обставинами – укладеним 1339 р. у Вишеграді угорсько-польським династичим союзом і бурхливими подіями 1340 р. на руських землях¹. 7 квітня (або 25 березня) був отруєний галицько-волинський князь Юрій II Болеслав Тройденович – по жіночій лінії останній представник династії Романовичів². Зі свідчень польських літописців виходить, що польський король Казимир III Великий уже 16 квітня вирушив походом до земель Романовичів, мабуть, аби після їх завоювання стати наступником свого родича Юрія Болеслава. Поляки здобули столицю Львів і, пограбувавши князівську скарбницю, швидко відступили. Уже в червні (приблизно 24 червня) король з більшим військом повторив похід на руські землі.

Водночас, всупереч династичним претензіям польського короля, організувалися волинська і галицька феодалні еліти. Покладаючись на допомогу монголів, вони визнали своїм новим правителем литовського князя Любарта Димитрія. Це стало початком довгорічної боротьби за правонаступництво володінь династії Романовичів. Отже, похід В. Другета, безсумнівно, був підтримкою, яку угорський король Карл Роберт надав своєму

¹ Див.: Грушевський М. Історія України-Руси: В 11т., 12 кн. – Київ, 1993. – Т. 3. – С. 128–139; Там само. – Київ, 1993. – Т. 4. – С. 20–27; Paszkiewicz H. Polityka ruska Kazimierza Wielkiego. – Warszawa, 1925. – S. 46–87; Károly Róbert emlékezete / A szöveganyagot válogatta, szerkesztette, a bevezetőt és a jegyzeteket írta Kristó Gy. és Makk F. A képanyagot Marosi E. Válogatta. – Budapest, 1988. – 47 old; Wyrozumski J. Kazimierz Wielki. – Wrocław; Warszawa; Kraków, 2004. – S. 69–70; Волощук М., Стасюк А. Про похід

палатина Віллерма in Ruteniam у квітні 1340 р. // Вісник Прикарпатського університету. Історія. – Івано-Франківськ, 1995. – Вип. 17. – С. 46–54; Dąbrowski J. Ostatnie lata Ludwika Wielkiego 1370–1382. – Kraków, 2009. – S. 86–94; Wojtowycz L. Walka o spadek po Romanowiczach a król polski Kazimierz III Wielki // Kazimierz Wielki i jego państwo / Ed. Maciejewski J., Nowakowski T. – Bydgoszcz, 2011. – S. 47–66.

² Грушевський М. Історія... – Т. 3. – С. 138, 534–535.

союзнику і родичу, брату своєї дружини Єлизавети, польському королеві Казимиру у боротьбі за галицько-волинські землі. Не виключено також, що на планування угорської військової кампанії, співпалої з убивством Юрія Болеслава, вплинули об'єднані русько-монгольські вторгнення до Польщі у лютому 1340 р. Як впливає з інформації збирача папської десятини в Угорщині Петера (Péter), сина Дярфаша (Gyárfás) від 20 лютого 1340 р., русько-татарські війська вторглися у польські землі, чим викликали переполох в Угорщині (“et totum regnum Ungarie turboretur” – “усе королівство Угорське в замішанні”) та обурення короля Карла Роберта³.

Досліджуючи історію родини Друтетів в Угорщині та Неаполітанському королівстві і Франції, – країнах, з яких вони походять, ми вже торкалися походу В. Другета 1340 р. Беручи до уваги висновки попередників, цього разу спробуємо подати декілька нових зауважень до цієї кампанії, перш за все про хронологію подій та військовий потенціал угорського контингенту.

Участь В. Другета й угорських військ у військовій експедиції на українські землі (in Ruteniam) у 1340 р. донедавна засвідчував одинокий джерельний переказ. Хоча він добре відомий в історіографії, з огляду на його важливість, варто ще раз привернути увагу до цього документа, який фіксує узвичаєне відкладення певного судового засідання. Суддя королівської курії Пал Наджмартоні 15 травня 1340 р. за наказом короля переніс призначене на 8 травня судове засідання між представниками дворянських сімей Розгоні та Шашварі. Підставою стало те, що два члени сім'ї Розгоні, син Ладислава – Петро і син Яноша – Ладислав, були “...in quadam expeditione regni nostri proficua in Ruteniam unacum Wyllermo palatino...”. Судовий процес відкладено на передбачених за таких обставин п'ятнадцять днів від дня повернення з королівського походу⁴.

Виходячи з цього джерела, історики почали визначати хронологію угорської кампанії, логічно вважаючи місяць травень терміном її проведення. На думку А. Пора, похід розпочався до початку жнив⁵. Завжди достовірний Мор Вертнер вважав, що йдеться про час після 15 травня⁶. Михайло Грушевський зазначив, що угорське військо в першій половині травня було в поході

³ Vetera Monumenta historica Hungariam Sacram illustrantia / Ed. A. Theiner. – Roma, 1859. – Т. 1. – Р. 636. Угорський дослідник Антал Пор, який першим використав цей безперечний щодо достовірності переказ – серед інформаторів Петера був чернець Томас із Сотмара (“fra Tomam de Zothomar”), пріор провінції францисканців та інші церковні достойники з Загеба та Славонії, не зорієнтувався у подіях й спробував прив'язати похід до смерті Болеслава Тройденовича, помилково віднесеної за Яном з Чарнкова до 1339 р.: Pór A. Magyar-rutén érintkezések a XIV-ik században // Századok. – 1904. – 943 old.

⁴ Anjoukori okmánytár. Codex diplomaticus Hungaricus Andegavensis / Ed. Nagy I., Tasnádi Nagy Gy. – Budapest, 1882. – V. 3. – Р. 26–27. Про хронологію документа див.: Wertner M. Magyar hadjáratok a XIV. században // Századok. – 1905. – 436 old. Незаперечний факт, що в цьому поході сам король Карл Роберт не брав участі, недвозначно підтверджує його ітнерарій: Šišić F. Itinerarij Karla I (1301–1342) // Vjesnik Kraljevskog-slavonsko-dalmatinskog Zemaljskog Arkiva. – 1902. – S. 142.

⁵ Pór A. Magyar-rutén érintkezések... – 947 old.

⁶ Wertner M, Magyar hadjáratok. – 436 old.

в Галичині, “а похід мусів розпочати ся уже перед 7 мая”⁷. Він аналізував й висновки двох попередніх авторів – Антоні Прохаски та Омеляна Терлецького⁸. Обидва вони, як зауважив ще М. Грушевський, помилково вважали нібито експедицію очолював сам король. О. Терлецький при цьому зробив висновок, що угорське військо рушило на “Русь” саме 7 травня, а його попередник А. Прохаска перебіг угорського та похід польського короля відніс до останніх днів квітня⁹. Ян Домбровський дійшов висновку, що угорці на чолі з палатином В. Другетом уже в травні воювали на боці короля Казимира¹⁰. На думку Єжи Вирозумського, угорська допомога прибула на руські землі між першим і другим Казимировим походами (між 16 квітня і 24 червня)¹¹. Аналізуючи працю А. Прохаски, Анатоль Левицький дійшов висновку, що угорський король вже 15 травня перебував у поході на Русь, тобто що польський та угорський королі вирушили в похід у напрямку руського кордону, ще поки Юрій Болеслав був живий¹². Наші сучасники Мирослав Волощук та Андрій Стасюк написали окрему працю, присвячену походу Віллерма, яка, слід визнати, була дуже корисною. На їхню думку, кампанія відбулася у квітні–травні, а угорське військо вирушило в похід 19 чи 20 квітня¹³.

Все-таки видається, що на підставі аналізу ітинерарію В. Другета упродовж квітня–травня можна докладніше визначити час походу. Отож, 8 травня 1340 р. у Вишеграді він видав судову хартію, згідно з якою 1 травня 1340 р. перед ним постали бояри Лукач, син Леринца; Петер, син Себастьяна, і Ласло, син Петера з Калуза (Kaluz-i; Феєрська жупанія), і з іншого боку – Бенедикт з Помазу в справі щодо власності маєтку Помаз (Pomaz). На вимогу обох сторін палатин відклав судове засідання на 15 днів від дня повернення королівського війська з походу, якщо до того часу сторони не дійдуть згоди¹⁴. На підставі цього документа без сумніву можна ствердити, що 1 травня В. Другет ще здійснював судочинство в своєму судовому палаці у Вишеграді – анжуйській столиці Угорщини та, що його канцелярія, формально за

⁷ Грушевський М. Історія... – Т. 4. – С. 436. Така дата наведена у коментарі до документа. У самому тексті історик ствердив: “...в першій половині мая угорське військо було в поході на Галичину” (там само. – С. 21).

⁸ Грушевський М. Історія... – Т. 4. – С. 435–436. З висновками М. Грушевського погодився: Paszkiewicz H. Polityka ruska... – S. 53–55.

⁹ Prochaska A. W sprawie zajęcia Rusi przez Kazimierza Wielkiego // Kwartalnik Historyczny (далі – КН). – 1892. – Р. 6. – С. 19–20; Терлецький О. Політичні події на Галицькій Русі в р. 1340 по смерті Болеслава Юрія II // Записки Наукового товариства імені Шевченка. – Львів, 1896. – Т. 12. – С. 12.

¹⁰ Dąbrowski J. Ostatnie lata... – S. 100.

¹¹ Wyrozumski J. Kazimierz Wielki. – S. 86–87.

¹² Lewicki A. Jeszcze w kwestji zajęcia Rusi Czerwonej przez Kazimierza // КН. – 1895. – Р. 9. – С. 482.

¹³ Волощук М., Стасюк А. Про похід... – С. 48–49. Свій висновок про 19/20 квітня автори побудували на не зовсім коректній інтерпретації документа судді королівської курії Пала, виданого 29 січня 1341 р.: Codex diplomaticus Hungariae ecclesiasticus ac civilis / Ed. Fejér G. – Budapest, 1844. – Т. 8, V. 4. – P. 551; Anjoukori oklevéltár. Dokumenta res Hungaricas tempore regum Andegavensium illustrantia / Szerk. Kristó Gy., etc. – Budapest; Szeged, 1990. – Т. 25: Ann. 1341. – № 86.

¹⁴ Anjou-kori oklevéltár. – Budapest; Szeged, 1990. – Т. 24: Ann 1340. – № 289.

його присутності, а фактично, ймовірно, вже за відсутності, видала документ про це 8 травня. Інакше кажучи, на початку травня королівське військо прискорено готувалося до походу, про що йдеться і в самому документі. Певна річ, без палатина угорський контингент не міг вирушити в напрямку Карпат, а це відбулося після 1 чи навіть 8 травня 1340 р. Можливо, вирушили з самого Вишеграда. Найважливішим для нас є те, що основне джерело, яке свідчить про кампанію В. Другета *in Ruteniam*, – документ королівського судді П. Наджмартоні (виданий 15 травня у зв'язку з відкладенням судової справи, призначеної раніше на 8 травня) повністю підтверджує таку послідовність подій. Зрештою, той же королівський суддя 8 травня відклав ще дві справи, призначені на 1 травня, власне через “королівський похід”. Один документ він за дорученням самого короля (*ob perceptus domini regis*) видав Томашу *de Zech*, який подав позов проти трьох бояр із Земпліна¹⁵, а інший у справі сторін з комітату Сабољч, а саме певного Міклоша, сина Іштвана, з одного, та Ладислава, сина Міхаля, із сім'ї Калаї (з роду Балог-Шем'єн) і його підлеглого Міклоша – з іншого боку, яких перед судом заступав Петер, син Ладислава¹⁶. Отже, насправді є уже чотири аналогічного походження та змісту акти, які засвідчують угорський військовий похід *in Ruteniam* на початку травня 1340 р. Правда, найцікавішим з них виявляється віддавна відомий акт зі згадкою про військову кампанію *in Ruteniam* на чолі з В. Другетом.

Угорський напад на Галицько-Волинську державу навесні 1340 р. не був довготривалим. А. Пор, не відкликаючись до джерела, свого часу написав, що ця кампанія швидко й закінчилася¹⁷. На наш погляд, такий висновок відповідає дійсності і його можна підкріпити аргументами. З формального огляду, розпуск угорського війська відбувся, як на підставі кількох дипломатичних джерел зазначив М. Вертнер, 1 січня 1341 р.¹⁸ Але в цьому разі йдеться про документи, які реєструють проведення судових справ, раніше призначених на узвичаєних 15 днів після повернення королівського війська з походу. У юридичній практиці угорські королівські кампанії в XIV ст. часто закінчувалися власне 1 січня¹⁹. Самі документи, в яких, на жаль, не йдеться безпосередньо про похід, важливі тим, що ідентифікують його ймовірних учасників. Про цих бояр вперше писав А. Пор і до його праці ми ще звернемося далі.

В. Другет, а разом з ним і його військо, повернулися з руських земель до середини червня 1340 р. Конкретно, 11 червня палатина знову знаходимо у Вишеграді, де він здійснює судочинство. У цей день перед ним (*coram nobis*) постали, у зв'язку з правом на маєток Фелкезеу в комітаті Зала, веспремський канонік і декан Козьма як уповноважений веспремського

¹⁵ A zichi és vásonkeői gróf Zichy-család idősb ágának okmánytára. – Pest, 1871. – T. 1. – 578 old; Anjou-kori oklevéltár. – T. 24. – № 292. Поп.: Wertner M. Magyar hadjáratok... – 436 old.

¹⁶ A nagykálói Kállay-család levéltára. – Budapest, 1943. – T. 1. – 136 old; Anjou-kori oklevéltár. – T. 24. – № 291; Engel P. Ma-

gyarország világi archontológiája. – Budapest, 1996. – T. 1. – 121 old.

¹⁷ Pór A. Magyar-rutén érintkezések... – 947 old.

¹⁸ Wertner M. Magyar hadjáratok... – 436 old.

¹⁹ Szentpétery I. Oklevéltani naptár. – Budapest, 1912. – 30–31 old.

єпископа “Paulus filius Bulchu” як представник інтересів протилежної сторони. Палатин 18 червня оголосив вирок й видав хартію²⁰.

На підставі сказаного можна зробити висновок, що кампанія угорських військ in Ruteniam розпочалася після 1 травня 1340 р. (datum post quem; найвірогідніше, між 1 та 8 травня), а до Вишеграда палатин щасливо повернувся перед 11 червня (datum ante quem). Вирахувавши скільки днів потрібно для переходу та безпечного повернення угорського війська через Карпати, обережно можна зробити припущення, що експедиція тривала тільки близько десяти днів²¹.

Однак залишається відкритим питання щодо успіху угорських лицарів на чужій землі, а також і те, чи вони з'єдналися з військами польського короля Казимира та коли це відбулося. Проте можемо бути впевнені, що потенціал військ В. Другета міг бути значним, що вже аргументовано довели М. Волошук та А. Стасюк.

Якщо взяти саму родину В. Другета, то у її безпосередньому володінні перебувала вся Північно-Східна Угорщина (нині територія Північно-Східної Угорщини, Східної Словаччини, Закарпатської України). У палатина Віллерма наприкінці 30-х років була влада комеса в десятиох комітатах (Спіш, Уйвар, Шариш, Земплин, Уж, Турня, Гемер, Боршод, Гевеш, Пешт). Йому належало дев'ять фортець, серед них і Невицька біля Ужгорода. Водночас він також мав уряд каштеляна більше десяти королівських замків. Словом, він користувався владою і силою, яких не мав жоден з угорських баронів того часу. Другети, до речі, належали до найближчого оточення анжуйської династії ще в Неаполі, так само й угорського короля Карла Роберта д'Анжу (1301–1342) з прибуттям його ще юнаком до Угорщини. Коли ж Карл став справжнім господарем, він підняв Другетів на рівень найвпливовішої баронської родини. Три її члени – Филип (1323–1327), його старший брат Жан (1328–1334) і син Жана Віллерм (1334–1342) підряд посідали посади палатина. Засновник угорської гілки родини, дядько Віллерма, Ф. Другет – вірний супутник короля Карла від його раннього дитинства – виділявся як один з найкращих його полководців. Він в ім'я короля уже в 1316 р. запровадив контроль над північним сходом держави та сформував сильне військо своїх підвладних (exercitus magistri Philippi), яке вродовж другого десятиліття XIV ст. успішно боролось проти наймогутнішого угорського олігарха Матея Чака, йшло в далекі походи проти Сербії (1319), непокірних вельмож Хорватії (1323), до Валахії (1324). Після смерті Филипа 1327 р. спадкоємцем величезного маєтку і багатства став племінник Віллерм (з весни 1334 р. до смерті у вересні 1342 р. – теж палатин), продовживши його лицарську традицію²².

Так, у 1330 р., як спішський і уйварський комес, він на чолі угорського війська брав участь на боці Карлового тестя, польського короля Володислава

²⁰ Zala vármegye története. Oklevéltár / Szerkesztik Nagy I., Véghely D. és Nagy Gy. – Budapest, 1886. – V. 1. – 367–368 old; Anjou-kori oklevéltár. – T. 24. – № 396.

²¹ О. Терлецький вважав, що угорське військо вирушило в похід 7 травня та

прибуло на Русь приблизно 15–20 травня: *Терлецький О.* Політичні події... – С. 12–13.

²² Див.: *Hardi D.* Drugeti, povest o usponu i padu porodice pratilaca anžujskih kraljeva. – Novi Sad, 2012.

Локетка у війні проти німецького лицарського ордену в Пруссії²³. Так чи інакше було б логічно припустити, що військо під командуванням В. Другета у 1330 і 1340 рр. мало приблизно такі ж військові сили. Завдяки пруським літописцям про експедицію В. Другета 1330 р. збереглася низка цікавих даних, які б нам могли бути корисними. Сучасник подій, пруський хроніст Петер з Дусбурга (Peter von Dusburg) повідомляє, що угорський контингент Віллерма у 1330 р. налічував вісім тисяч чоловік, а в малопольського хроніста знаходимо переказ про десять тисяч угорських воїнів²⁴. Звичайно, середньовічні автори, як правило, перебільшували, але, на загал, під командуванням В. Другета в 1330, а вважаємо, що так само і в 1340 р., були значні військові сили. Дозволимо собі припустити, що в разі, коли б палатин Віллерм через Карпати привів на допомогу своїм польським союзникам військо, яке налічувало приблизно 500, можливо навіть 800 до 1000 досвідчених лицарів-вершників і піхотинців, то і це – з огляду на чисельність військ для XIV ст. – чимала потуга. Але це наразі тільки наші припущення.

Врешті, склад частини можливих учасників цієї кампанії з середовища угорських еліт частково задокументований. Їх відзначив А. Пор та інші історики, зокрема М. Волощук й А. Стасюк²⁵. Достеменно відомо, що разом з палатином у травні 1340 р. участь в поході брали Петро, син Ладислава, і Ладислав, син Яноша, з сім'ї Розгоні (de Rozgun), шляхетні нащадки палатина Ренольда і власники маєтків в Уйварському комітаті²⁶. Потім, безперечно, Томаш, син Ладислава de Zeech, з впливової родини Бакша, власник Сечовця (Gálszécs) у Земплінському комітаті, і, ймовірно, також інші члени цієї численної сім'ї²⁷, Pete de Hassagh (Hasságh) зі Спіського комітату²⁸. Здається, що до них повинен бути приєднаний і знаний comes Johannes dictus Zeuke (Zewke), який був заступником однієї зі сторін у судовому процесі, що його вів вікарій егерського єпископа, відкладеному через похід королівського війська. На нашу думку, цей Johannes dictus Zeuke, ймовірно, – Янош dictus Zonk, "побратим" Віллерма і заступник комеса в Боршоді і Шарішу. Він разом зі старшим братом Балашем із сім'ї Фоньї роками перебували на службі у В. Другета як його найвірніші каштеляни та комеси²⁹. За А. Пором, участь

²³ *Hardi D. Drugeti...* – С. 314–316.

²⁴ *Chronicon terrae Prusiae von Peter von Dusburg // Scriptores rerum Prussicarum. Geschichtsquellen der preußischen Vorzeit.* – Leipzig, 1863. – Bd. 2. – P. 218; *Rocznik Traski // Monumenta Poloniae historica* (далі – МРН) / Ed. A. Bielowski. – Lwów, 1872 (reprint: Warszawa, 1960). – Т. 2. – P. 854; *Rocznik małopolski // МРН.* – Lwów, 1878. – Т. 3. – P. 191.

²⁵ *Pór A. Magyar-rutén érintkezések...* – 947 old; *Wertner M. Magyar hadjáratok...* – 436 old; *Dąbrowski J. Ostatnie lata...* – S. 100; *Волощук М., Стасюк А. Про похід...* – С. 46–54.

²⁶ *Anjoukori okmánytár.* – V. 4. – P. 26;

Pór A. Magyar-rutén érintkezések... – 947 old.

²⁷ *A zichi és vásonekei...* – Т. 1. – 578 old; *Anjou-kori oklevéltár.* – Т. 24. – № 292; *Engel P. Magyarország világi archontológiája.* – Budapest, 1998. – Т. 2. – 235 old.

²⁸ *Codex diplomaticus Hungariae ecclesiasticus ac civilis / Ed. Fejér G.* – Budapest, 1844. – Т. 8, V. 4. – P. 551; *Anjou-kori oklevéltár.* – Т. 24. – № 86.

²⁹ *A nagykarolyi gróf Károlyi-család oklevéltára / Ed. Géresi K. I.* – Budapest, 1882. – Т. 1. – 138–139 old; *Engel P. Magyarország világi archontológiája.* – Т. 1. – 76 old; *Hardi D. Drugeti...* – S. 131, 133, 135, 159, 162, 164, 167, 190, 255, 275–277.

у поході брали також представники родини Текелі й родини Бастех³⁰. Текелі з Шариського комітату були в 20-х роках XIV ст. підлеглими Друтетів³¹.

У будь-якому разі володіння усіх згаданих вельмож на північному сході Угорщини знаходилися під зверхністю В. Другета. Деякі з них, очевидно, перебували в нього на службі, а інші відгукнулися на заклик до участі в поході самого володаря, наприклад, члени поважних сімей Розгоні чи Бакша. Друга частина королівського війська – представники областей, які не були під владою В. Другета. Одним з баронів, що приєднався до походу, був Теш Бечеї (de Beseu), комес Барша і каштелян Леви, якому дуже довіряла королева Єлизавета, немало зацікавлена, аби допомога її братові була якомога більшою³². Ймовірно, що в експедиції взяли участь також члени родини Сембері (de Sember) з комітату Хонт³³, вельможі Саболчського комітату (віце-комес Ладислав, син Мігаля, член сім'ї Калаї з родини Балог-Шемен)³⁴ і деякі представники знаті комітату Темеш³⁵.

Карл Роберт, який особисто не брав участь у цій кампанії³⁶, не випадково довірив командування саме своєму палатину. Для такого вибору він мав декілька підстав. Перш за все, було закономірно доручити команду над військом найвищому королівському достойнику. Територія володінь Друтетів межувала з Польщею та Галичиною і найпростіше було зібрати тут і повести в похід королівські війська, ядро яких укладали підвладні родини Друтетів. Віллерм, як і його дядько та батько, був справжнім лицарем з багатим досвідом і культурою лицарської поведінки. Він виріс при французькому королівському дворі, ймовірно, виховувався і на Анжуйському дворі в Неаполі. Він особисто був знайомий з польським королем Казимиром і його батьком Володиславом. Від самого прибуття до Угорщини (близько, або перед 1327 р.) В. Другет став улюбленцем і найближчим соратником угорського короля. Нарешті, як командувач угорського війська він уже показав себе на війні польського короля проти німецького лицарського ордену в Пруссії (1330). Насамперед, палатин був здібним дипломатом. Щодо стосовно короткої кампанії навесні 1340 р., немає підстав вірити, що вона була невдалою. Принаймні, відсутні дані про втрати угорського війська, а знаємо, що Віллерм швидко і щасливо повернувся додому і продовжив виконувати свої звичні функції.

Коли в 1342 р. помер Карл Роберт, після нього невдовзі помер і палатин Віллерм й інші постаті стали творцями нової угорської політики в боротьбі за підпорядкування володінь династії Романовичів.

Філософський факультет у Новому Саді

³⁰ Pór A. Magyar-rutén érintkezések... – 947 old.

³¹ Hardi Đ. Drugeti... – 106, 118, 151, 166–167 old.

³² A zichi és vásonkeői... – 597 old.

³³ Ibidem. – 596 old; Anjou-kori oklevéltár. – Т. 24. – № 47; Pór A. Magyar-rutén érintkezések... – 947 old.

³⁴ A nagyállói Kállay-család levéltára. Budapest, 1943. – Т. 1. – 136 old; Anjou-kori

oklevéltár. – Т. 24. – № 291; Engel P. Magyarország világi archontológiája. – Т. 1. – 121 old.

³⁵ Tivadar O. Temesvármegye és Temesvár város története. 4. köt. Oklevelek Temesvármegye és Temesvár város történetéhez / Gyűjt. Pesty F. I. – Pozsony, 1896. – I k. – 65–69 old; Anjou-kori oklevéltár. – Т. 24. – № 291.

³⁶ Šišić F. Itinerarij... – S. 142; Грушевський М. Історія... – Т. 4. – С. 436; Hardi Đ. Drugeti... – S. 338.

